

Kardinal Josip Bozanić
nadbiskup metropolit zagrebački
Uvodna riječ
na Molitveno-komemorativnome susretu
ispred zagrebačke katedrale
prigodom Međunarodnoga dana sjećanja na žrtve Holokausta
24. siječnja 2019. godine.

Dragi biskupi i svećenici,
cijenjena gospodo predstavnici židovske vjerske zajednice,
poštovani Predsjedniče Hrvatskoga sabora,
poštovani izaslanici Predsjednice Republike Hrvatske i
Predsjednika Vlade Republike Hrvatske,
poštovani Gradonačelnice
Vaše ekscelencije Veleposlanici,
poštovana predstavnice Svjetskog židovskog kongresa,
cijenjeni pripadnici židovskoga naroda,
poštovane obitelji preživjelih žrtava Holokausta,
drage studentice, studenti i bogoslovi,
braćo i sestre,
mir vam od Gospodina – *Šalóm!*

1. Drago mi je što vas mogu pozdraviti, okupljene u zajedništvu na ovome znakovitom mjestu ispred naše zagrebačke prvostolnice, dijeleći spomen koji je povezan ponajprije sa židovskim narodom, ali se tiče svakoga čovjeka i cijeloga čovječanstva.

Spomen i u židovstvu i u kršćanstvu na živ način povezuje prošlost i sadašnjost, jer, dok se spominjemo žrtava neljudskoga postupanja i pokušaja da se uništi židovski narod, susrećemo se s tajnom zla, ali ga ne gledamo samo u okvirima prošlosti, nego smo ga svjesni i u sadašnjosti.

Ideologija rasizma, usmjerena protiv Boga i čovjeka, nastala je na neistini o čovjeku i o židovskom narodu, širila se mržnjom, do neizrecive mjere patnje, koju ni riječi ni slike ne mogu izraziti.

Za Dan sjećanja na žrtve Holokausta izabran je 27. siječnja, dan oslobođenja Auschwitza, simbola stradanja šest milijuna Židova, simbola svih nacističkih i fašističkih logora širom Europe, pri čemu mi trebamo dati posebnu pozornost onome što se događalo u našoj sredini, u Hrvatskoj, bez ikakve zadržke ističući istinu o strahotama Jasenovca i drugih logora, stratišta nevinih ljudi.

2. Upravo svjesni snage zla, u ovom spomenu stavljamo preda se vrjednote dobra, nesebičnosti i ljubavi. To je sustav vrijednosti koji mi, kršćani, dijelimo s našom starijom braćom, Židovima. Ovdje smo u zajedništvu spomena koji govori, što je sve čovjek sposoban učiniti drugome, svome bratu i sestri. Ovdje smo da bismo prepoznavali zlo i govor mržnje te mu se oduprli. Ovdje smo da bismo zajedno gradili uzajamno poštovanje i ljubav, na dobro našega hrvatskog društva i svega čovječanstva.

Spomen-natpis Dana sjećanja na žrtve Holokausta stavili smo na pročelje zagrebačke katedrale, na njezin zvonik. Zvonik je znak povezanosti neba i zemlje, Gospodina i čovjeka, prolaznosti svijeta i vječnosti. U toj povezanosti čitamo dar ljudskoga dostojanstva, osjećamo nama upućen poziv i svoju obvezu štititi svakoga čovjeka, stvorena na sliku Stvoritelja. Gospodin nam je darovao svoga Duha, darovao nam je savjest i odgovornost da biramo dobro, a ne zlo.

U odmaku od sedamdeset i četiri godine od završetka Drugoga svjetskog rata spominjemo se i velikoga stradanja hrvatske židovske zajednice, a posebno zagrebačkih Židova, duboko utkanih u život i kulturu našega Grada, kojih je - kako govore podatci - od 11.000 preživjelo manje od 2000.

3. Mi vjerujemo u Boga, koji se objavio kao sućutni i milosrdni Bog, te u mislima i molitvama suosjećamo s preživjelim Židovima koji nose teret osobnoga iskustva ljudske okrutnosti, s njihovim obiteljima i potomcima, kao i s cijelim židovskim narodom.

Ne možemo isključiti iz ovoga spomena ni djecu i unučad počinitelja, čiji su životi obilježeni zločinima otaca i djedova, te im je potrebno pročišćenje istinom.

Na tome je tragu neprihvatljivo dopustiti da se danas ponovno budi bilo koji oblik antisemitizma. Nama kršćanima sasvim je jasno – kako je rekao i papa Franjo – da kršćanin ne može biti antisemit. Kršćanstvo i bilo koji oblik mržnje prema čovjeku i drugom narodu, jedno drugo isključuju.

Primjer širenja takve mržnje upozorenje je za sijanje i rast bilo koje druge ideologije, kakvih ni danas ne nedostaje, koje se razvijaju na neistinama s razornim plodovima sukoba, netrpeljivosti i mržnje, s posljedicama trpljenja ne samo pojedinaca, određenih skupina, nego i cijelih naroda.

4. Danas su nam dragocjen uzor, kompas i putokaz, ljudi koji su se suprotstavili silama zla, koji su izložili sebe i svoje živote nasuprot nepravednom i neljudskom sustavu, da bi branili i čuvali tuđe živote. Nama su posebno znakoviti kršćani koji su se na razne načine zauzimali za Židove, predajući i svoje živote za njih, odgovarajući na glas svoga Učitelja: *»Nitko nema veće ljubavi od ove da tko život svoj položi za svoje prijatelje«* (Iv 15, 13).

I ovo mjesto na kojem se nalazimo bilo je tijekom stoljeća svjedokom raznih previranja, ali je čuvalo i upućivalo na istinu o dostojanstvu čovjeka koji od Boga dolazi i Bogu pripada. Ovdje se, svima je poznato, i u doba Holokausta čuo jasan glas i vidjelo živo svjedočanstvo koje je ustalo i protiv zatiranja židovskoga naroda.

5. Zvonik, na kojem je spomen-natpis, obnavlja se, te nas poziva da, obnavljajući spomen, dopustimo Gospodinu da nas obnovi svojim Duhom, da kameno srce preobrazi u srce ispunjeno ljubavlju (*usp. Ez 36, 26*) te da budemo jedni drugima potpora i sigurnost.

To je i put prema daru vječnoga imena o kojemu govori istaknuti navod iz Knjige proroka Izaije (*Iz, 56,5*), imena koje ne može biti iskorijenjeno, koje nije dohvatljivo moćnicima na zemlji koji su prihvaćajući zlo spremni sve uništiti. Tu vječnost i imena žrtava nosimo u sebi snagom ljubavi. Nedužne žrtve su nam poticaj da se brinemo za druge, osobito u okolnostima u kojima se širi neistina i mržnja.

Neka ovo zajedništvo bude i ohrabrenje na putu, ne samo razgovora i prigodnih susreta katolika i židovskih vjernika, nego istinske pomoći, suradnje, prihvaćanja i ljubavi.

Posebno nam je drago da su s nama naši mladi: bogoslovi, studentice i studenti. Njima želimo da nauče prepoznati istinske vrijednote, da se uvijek zalažu za istinu i odupiru se svakom zlu. A to trebaju vidjeti i osjetiti ponajprije u razmišljanjima, u govoru i ponašanju nas starijih.

Dragi prijatelji, postoje zla pred kojima čovjek nema riječi. Ostaju bol, suze i šutnja. Jednako tako postoje dobra koja ne trebaju riječi, nego je dovoljna blizina, zahvala i blagoslov.

Na našoj prvostolnici ostavljamo ovaj spomen-natpis kao sliku suza zbog žrtava Holokausta, sliku vapaja koji uzdižemo zbog grijeha čovjeka. Ostavljamo ovaj natpis i kao svoju molitvu i zaziv nebeskoga blagoslova na živote nas koji ostajemo jamstvo i zalog da ćemo se zauzimati za istinu i za svjetlo, da se tama i zlo ne ponovi.

Amen.